

Színház

A MAGYAR SZÍNHÁZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

DRÁMAMELLÉKLET 2006. JÚLIUS

Schein Gábor TISZTÁTALANOK

SZEREPLŐK

VALERIUS
OSZÁRSZEF (ki ő?)
SOSTIA, Valerius egykori szeretője
KINDLER, munka nélküli pénzügyminiszter
PARANCSNOK, magas, kisportolt férfi, díszes, csillogó kitüntetésekkel ékesített egyenruhát visel
MARIAM
A NÉP ELSŐ KÜLDÖTTJE
A NÉP MÁSODIK KÜLDÖTTJE
A NÉP HARMADIK KÜLDÖTTJE
SZÓVIVÓNÓ
AJTÓNÁLLÓ
FÉNYKÉPÉSZ
TOVÁBBI NŐK ÉS FÉRFIAK

A színpadkép minden jelenetben sivár. A legfontosabb, hogy a tereket egyszerű jelzésekkel rendezzük be

1. jelenet

Némajáték. A színpad közepén egy emelvényen trónusra emlékeztető szék áll, egyébként semmilyen más tárgy nem látható. Valerius uralkodói palástban fellép a trónushoz, és nagyon lassan leül rá. Ül, és nézi a közönséget. Arca elégedettséget sugall, de félelmet is. Alig észrevehetően fűrkészi a közönséget, vajon nem kel-e fel valaki ellene. De láthatóan egyre inkább nehezebbre esik a levegővétel, mintha belülről szorítaná valami. Letépi magáról a palástot, és felugrik, a trónszék felborul. Valerius megkönnyebbül, sokkal jobban van. Nézi a levetett palástot, majd letakarja vele a trónszéket. Odaül a letakart test mögé törökülésben, szemben a közönséggel. Újra a közönséget nézi, de most már vidáman, keresve egy arcot, amelyen hasonló vidámság tükröződik. Lassan elsötétül a szín. Hirtelen éles, agresszív, fém hangok törnek át a csendet, alattuk egyre jobban kivehetően a monoton időmérés hangja szól, mintha egy metronóm lenne az. A színpadon férfiak és nők futnak át, fellökik, megütik egymást. Az egész olyan, mint egy vad tánc. Valerius magukkal vonszolják, megrugdadják, letépi a trónszékről a palástot. Amikor meglátják az üres, felborult széket, megmerevednek. Gongütés hallatszik

2. jelenet

A palota egyik termében. A terem üres. A háttérben vetítívászon

KINDLER Felség, ma szép napunk van, és egy garasunkba sem kerül, hogy a Hold jól alussza álmát, a hideg ködökben jól forog a Föld. De fönna Nap, e csalfa aranygaras, mellyel a csúf és a szép egyformán fizet, tréfát űz belőlünk. Épp mint egy alma, mi ághegyen piroslik, pipiskedünk utána, de lábujjhegyen sem érjük el.

VALERIUS Ha még egyszer meghallom, hogy versekben beszélsz, kihajítottalak a kutyák elé.

KINDLER Ez nem vers volt, csak úgy hangzott, mintha az lett volna.

VALERIUS Itt minden csak úgy hangzik. Túl sokféle szaladnak a mondatok. Jobb nyugton megülni és várni a refrént, mert a refrén mindig egyforma aljasság.

KINDLER Vers volt ez is, vagy tévedek?

VALERIUS Néha legszívesebben kettéharapnám a torkodat.

KINDLER Az imént kutyát emlegetted, uram, de már látom, farkas lakik önben.

VALERIUS Ha így lenne, legelőbb neked kellene futnod előlem. Pocsék beszédet kotyvasztottál az Újév ünnepére. Mintha forró, ragadós lé folyt volna a számból, émelyedtem.

KINDLER Ha amiatt támadtak kétségei, hogy a beszédből egy szó sem volt igaz, megnyugtathatom. Az emberek legalább olyan jól tudják, mint ön vagy én, hogy minden dolog annyiféle, ahányan rátekinenek. A forgó kerék az egérnek börtön, a gyerekek vidámság, a hajó viszont, amivel a tengeren átkelünk, éppen úgy koporsó, mint az anya teste, vagy mint a föld. Ezért jobb, ha úgy gondolkodunk, mint a józan kereskedő. Azt tekintjük igazságnak, ami a legnagyobb haszonért a legkevesebbet kéri cserébe.

VALERIUS Unalmas okosság. Késik a fényképész.

KINDLER Épp itt jön, uram, és vele Sostia is.

A Fényképész belép

VALERIUS Üdvözlünk, paparazzo. Múlt éjjel kit lestél meg szeretőjével? Nem válaszolsz? Jól teszed. Hisz mindnyájunk vége lencsevég lesz. Tartsd titokban a pillanatot!

FÉNYKÉPÉSZ Uram, mit a pillanat magától nem ad meg, mit lesben állva kell kicsalni tőle, engem nem érdekel.

VALERIUS Úgy hát Sostiától sem kellett semmit kicsalnod, adta ő magától is, hisz oly adakozó.

SOSTIA Felség, mint mindig, ön most is bárdolatlan.

VALERIUS Ki bárdot említ ily időkben, a sértést annak nem bocsátánám meg, ha nem Sostia lenne, bestiám. *(Rácsap Sostia hátsójára)* Ma jókedvem van. Szép volt az ünnep. Bár úgy vettem észre, kevesen jöttek el. Neked is feltűnt, mesterem?

FÉNYKÉPÉSZ Felség, az utcákon hömpölygött a nép, és mást se hallottam, csak Valerius dicső tetteit.

VALERIUS Mért nem tanulsz meg jól hízelegni? Remélem, a képeid nem szépítenek.

FÉNYKÉPÉSZ Megtisztelő önnek dolgoznom, felség. Művész találkozik művésszel. Már persze ha közülünk bárki művésznek nevezheti magát. Volt például egy barátom, aki verseket írt. Amolyan sötét, mély értelmű verseket. „A szív sötétjébe merülök”, így hangzik az egyik sor. Kértem én, van ennek bármi értelme, kértem én, van ebben bármi, amit meg kellene érteni. Igen ám, csak hogy ez volt az utolsó sor, amit a barátom írt. Harminchat éves volt. Miután meghalt, ezt a sort találták az asztalán egy könyv margójára jegyezve. Ezért aztán mondhatja-e bárki, hogy ez a sor nem érdeklí? Én mondom tehát, köztünk a legnagyobb művész a halál.

VALERIUS Ne fecsegi!

FÉNYKÉPÉSZ Nincs nagyobb vágyam, felség, mint hogy művem az örömeire szolgáljon. Mikor ejtethjük szerét a felvételeknek?

VALERIUS Most azonnal.

FÉNYKÉPÉSZ Akkor, ha szabad kérem, álljon ide a falhoz. *(Megfogja Valerius vállát. Legszívesebben bábuként igazítaná a merev, ellenálló testet. Hangja és mozdulatai udvariasak, mégis durvák)* Ne ilyen görcsösen, természetes testtartással. Egy kicsit forduljon oldalra, és úgy nézzen vissza ránk, de ne az objektívbe, csak úgy, mintha elnézne valaki válla fölött. Így jó lesz! Meg ne forduljon! *(Hátralép, és a szemé elé emeli a gépet. Ebben a pillanatban a fényképezés jelképes kivégzéssé lényegül át)* Szabadna egy kicsit barátságosabb arcot kérem? Nagyszerű.

Kattintgatja a gépet. A háttérben felfüggesztett vetítóvászon megjelennek a fényképek, mintha egy fogoly képmásait látnánk

Készen is vagyunk.

VALERIUS Mikor láthatom a képeket?

FÉNYKÉPÉSZ Holnap vagy holnapután újra eljövök.

VALERIUS Várni fogom.

FÉNYKÉPÉSZ Itt lesznek. *(El)*

KINDLER *(halkan énekel)* Hitelt ha ad a zord halál,
hamar behajtja életünket:
a kis veréb s a sasmadár
mind érzi, mily kemény, ha büntet.

VALERIUS Úgy éreztem, mintha pisztolyt fogott volna rám. Úgy hallottam, mintha lövések csattantak volna.

Sostia nevet

Fel kellett volna pofoznom. Egyszerűen fel kellett volna pofoznom a komédiást.

SOSTIA És miért nem tetted?

VALERIUS Nem jutott eszembe. Odaragasztott a falhoz a szemével.

KINDLER *(abbahagyja az éneklést)* Először odaragasztott, aztán átlátott rajtad.

VALERIUS Énekelte? Nem szoktál énekelni.

KINDLER Nagy kár, felség, hogy eddig nem tettem. Az éneklést önnek is javasolom.

SOSTIA Rémüldöző bolondok. Nekem tetszett a fickó. Volt benne erő, melyet alig éreztetett, nem akarta szabadjára engedni. Éppen az ellentéted, Valerius.

VALERIUS Miért, mi lett volna, ha szabadjára engedi?

SOSTIA Nem tudom. Talán valóban odaragasztott volna a falhoz, nem tudtál volna többé elmozdulni. Vagy szabályszerű kivégzést rendezett volna. Átment volna a fejünkön a golyó. Szép sorban mind a hármunkén. Úgy hevertünk volna a fal tövében, mint három elgázolt kutya.

VALERIUS Ne komédiázz!

SOSTIA Mindenkinek az jut, amit érdemel. Hozzánk mi illik? Mit gondolsz, Valerius?

VALERIUS A refrén mindig ugyanaz.

KINDLER *(mintha álmában beszélne)* Az embernek néha ugatni támad kedve. Négykézlábra állna, és ugatna.

VALERIUS Mi lelt benneteket? A nap felkelt, a föld forog, a folyók folynak, fúj a szél, nem dőltek össze a házak, a város nyugodt, mindenki teszi a dolgát.

SOSTIA A nap felkelt, a folyók folynak, fúj a szél, nem dőltek össze a házak, a város nyugodt, és mindenki teszi a dolgát.

VALERIUS A panaszkodáshoz, ahhoz bezzeg mindenki ért. Ha ebben a városban két ismerős találkozik, és nincs egymásnak mondanivalójuk, felváltva panaszkodni kezdenek. Mellesleg tudhatnád, hogy utálok, ha megismételnek.

SOSTIA Ez nem ismétlés volt.

VALERIUS Hát mi? Ha például én azt mondom, hogy ködharangok zúgnak, zene szól, és erre te azt válaszolod, hogy ködharangok zúgnak, zene szól, akkor az mi, ha nem ismétlés?

SOSTIA Ugyanannak a dolognak két lehetséges változata, melyek egy bizonyos pillanatban azonosnak mutatkoznak.

VALERIUS Nagyszerű, tehát ismétlés.

SOSTIA Nem az. Te azt érzed, ami van, én azt, ami éppen most múlik el.

VALERIUS *(gúnyosan)* Mi múlik el most éppen?

SOSTIA Nem tudom. Lehet, hogy semmi. Lehet, hogy minden úgy marad, ahogyan volt. De az is lehet, hogy már semmi sincs meg abból, amiről azt hisszük, megvan. Az ilyesmi mindig utólag derül ki. Talán csak szünet van, aztán minden folytatódik.

VALERIUS Fontos ez? Szerintem egyáltalán nem fontos, mi van meg, és mi múlt el. A lényeg, hogy legyen ellenszörünk.

SOSTIA Kindler elaludt.

VALERIUS Újabban álltában is képes elaludni. Csak tudnám, mitől. Fáradt nem lehet.

SOSTIA Föl ne ébreszd!

VALERIUS Honnan veszed, hogy föl akartam ébreszteni?

SOSTIA Azt hittem. Jártál odakint mostanában?

VALERIUS Tudom, mi van odakint. Te akarod tudtomra adni, hogy az emberek félnek? Hogy úgy oszonnak a házak tövében, mint a kóbor kutyák? Félnék a ragálytól. Nem tudják, honnan leselkedik rájuk. A külső kerületekben állítólag már volt néhány megbetegedés. Azt mondják, egy újszülött meghalt. De lehet, hogy az egész csak rémhír. Jajveszékelné, azt mindenesetre tudnak.

SOSTIA Piszokban élnek, meghalnak, és még ne is panaszkodjanak?

VALERIUS Ha magukra hagyják őket, széttépik és felzabolják egymást. Nem méltók a szájalomra.

KINDLER *(ismét énekelni kezd)* Hitelt ha ad a zord halál,
hamar behajtja életünket:
a kis veréb s a sasmadár
mind érzi, mily kemény, ha büntet.

SOSTIA Egy kocsmáros fia beszél így.

VALERIUS Az apámat megtagadtam.

SOSTIA Azért a kocsmaszagot még érezni rajtad.

VALERIUS Ó, az előkelő orrocaska! Te meg úgy viselkedsz, mint egy holdkóros lovászfiú szeretője. A világ olyan, amilyen. Nem változtathatunk rajta. Mindenkinek más nyomorúság adatik, és mind úgy érzi, panaszra csak neki van oka. Csak őt sújtja az ég, senki mást. És ha már itt tartunk, miért az égen kezdik, miért nem a földön, miért nem magukkal? Ha rajtuk múlna, úgy vetnék le sorsukat, amint egy kicsit szorul a kapca, mint kígyó a bőrét. És mi van, ha az új bőrükben sem érzik jól magukat? Sírnak? Hadd sírjanak. Senki sem mondhatja magának, isten veled, nem ismerlek többé.

SOSTIA Én megtettem.

VALERIUS Mit tettél meg?

SOSTIA Nem ismerem többé a régi Sostiát, aki illatos krémekkel dörzsölte bőrét. Kifacsartam a tubusokat, és eldobtam őket. Ha kell neked, szagold gyűlölt kendőimet, azokban megtalálsz a régi Sostiát.

KINDLER *(álmában beszél)* Az utolsó szín a kutyáké. Helyünkre fekszenek az ágyban, és beleolvasnak könyveinkbe. Minden velük történt. Behunyt szemmel fekszenek, és hallgatják a tücskök cirpelését.

VALERIUS Mit mond a kutyákról?

SOSTIA Álmodik, nem fontos.

VALERIUS Jó lenne mégis megszökni innen.

SOSTIA Egyikünknek sikerülni fog.

3. jelenet

A vetítévászon az ország legszebb tájait, állat- és növényvilágát bemutató film látható. A filmben néha váratlanul feltűnik egy-egy kóbor kutya. Kedves női hang vadakban gazdag erdőségeket, a költöző madaraknak költőhelyet biztosító tópartokat, szőlővel beültetett domboldalakat stb. mutat be. A vetített képek háttérben néha feltűnik egy kutya. Amint a film véget ér, nyomban újra kezdődik. Belép a Parancsnok. Felvesz egy távirányítót, és felhangosítja a háttérben futó filmet. Valeriusszal együtt nézik

PARANCSNOK Megnyugtató ez a hang.

VALERIUS Ez a film az elképzelhető legtökéletesebb műalkotás.

PARANCSNOK Mikor apadt el az utolsó forrás?

VALERIUS Hét vagy nyolc éve már. És a nézettségi adatok egyre csak javulnak. Szövetségeseink, a nosztalgia mindenkit bilincsbe ver.

A film női narrátorának hangja elhalkul, de nem némul el. Valerius és a Parancsnok mintha duettet énekelnének

PARANCSNOK Ki kellene nevezni tábornoknak. Vörös sávós nadrágban kellene járatni. Megérdemelné a rubin érdemkeresztet. A nosztalgia egymaga többet ér, mint egy hadosztály.

VALERIUS No és akkor mit mondjunk a félelemről? Milyen ki-tüntetést érdemelne a félelem?

PARANCSNOK Ó, a félelem! A félelem új rendjelet érdemelne, amelyet még senki nem viselt. Gyémántokkal ékesített aranykoszorút a zöld térdszalaggal, a legmagasabb polgári és katonai osztályt.

VALERIUS Polgárit és katonait egyben! Ez remek!

PARANCSNOK Boldog az az ország, melyet félelem igazgat.

VALERIUS Félelem, nosztalgia és hülyeség!

PARANCSNOK A cinikus ész!

VALERIUS Középszer, káröröm és irigység!

PARANCSNOK Csatlósetika!

VALERIUS Haszonlesés, közöny és gyűlölet!

PARANCSNOK Hibátlan ösztönök!

Elhallgatnak. Valerius lehalkítja a filmet kísérő szöveget

VALERIUS *(szeme ismét a vetítévászonra téved)* Milyen szép volt ez az ország!

PARANCSNOK Én még emlékszem rá.

Valerius kikapcsolja a filmvetítést

Úgy értem, emlékszem, milyen volt, mielőtt, felség, ön befogadta a jövevényeket.

VALERIUS Tudhatja, parancsnok úr, hogy nem voltak jövevények, csak annak neveztük őket. Emberemlékezet óta itt élnek a környékünkön, boldogabb időkben kereskedtünk velük. Ezenkívül azt se feledje el, hogy mire bármiben dönthettünk volna, a felfordulást kihasználva rég belül voltak a falakon. No de ez már rég volt.

PARANCSNOK Ki kellett volna szorítani őket.

VALERIUS Rég volt. A lényegről beszéljen! Akciónk sikerrel járt?

PARANCSNOK Sikerünk, felség, aligha lehet teljesebb. A ragály híre minden agyba befészkelte magát, nem mulasztottunk el hírt adni az első halottakról, így tehát e pillanatban úgy eltölti a lelkeket a félelem, hogy kérdezni is elfelejtenek. Sorsukat országunk polgárai, mint a barmok, természetes adományként fogadják, és ha javulást várnak, azt kizárólag öntől remélik.

VALERIUS Nagyszerű, nagyszerű. Mindenről jelentést kérek.

PARANCSNOK Sajnos van egy kis baj. A ragály valóságos.

VALERIUS Hogy érti ezt, parancsnok?

PARANCSNOK A város egyik kerületében, ott, ahol a jövevények élnek, felütötte a fejét valami himlőszerű kór, és megállíthatatlanul terjed. Orvosaink még nem tudják, milyen vírus vagy baktérium okozza a fertőzést, és abban sem biztosak, halálos-e. Akit elkap, annak bőrén apró kelések jelennek meg, melyek nemsokára váladékozni kezdenek, és szörnyű szagot árasztanak. Mindenki arrébb húzódik, menekül, de ők, mint a patkányok, mindenholnan előbújnak. Nem győzünk fertőtleníteni utánuk.

VALERIUS Mit javasol?

PARANCSNOK Gyűjtőtábort. Meg kell óvnunk a várost a tisztátalanoktól, őket pedig nem szabad kitenünk az egészséges lakosság lincshangulatának.

VALERIUS Úgy tudom, a házfalakra több helyütt festékszóróval föl van írva, hogy „Jövevények kifelé!”. Az ön sugalmazása?

PARANCSNOK Öntevékeny csoportok akciói. Buzgó ifjak, akik elvben egyetértek.

VALERIUS A gyűjtőtáborok felállítását helyeslem. De az ilyen fe-

keze ruhás suhancok alkalmazásától, azt javaslom, parancsnok úr, tartózkodjon. Akiket csupán az erőszak fűt, és az erőt nem tölti el bennük értelem, kiszámíthatatlanok.

PARANCSNOK Felség, ön túl szigorú hozzájuk. Ha célt adunk buzgalmuknak, és vezetjük őket, türelemre is megtaníthatók.

VALERIUS Úgy hiszem, ön már az előkészületeket is megtette.

PARANCSNOK A táborok a városon kívüli völgyekben már készen állnak. Csupán az ön parancsa hiányzik, hogy megkezdjük az internálást. Közben orvosaink mindent megtesznek, hogy megfeleljék a kór ellenszerét, hogy a betegek minél hamarabb viszszerhessenek a falak közé.

VALERIUS Persze, minél hamarabb. Nem mernék önnel szópárbajban megmérkőzni.

PARANCSNOK Annak érdekében, hogy a rendőrség kezében tarthassa az eseményeket, a legokosabb az lenne, ha kijárási tilalmat rendelnénk el. Ehhez persze előbb szükségünk lehet néhány merényletre is. Én leginkább a robbantást kedvelem. És nem kell tartanunk attól, hogy tudni fogják, ki tette.

VALERIUS Megőrült? Lövöldözni akar? Természetesen törvényt akarok!

PARANCSNOK Ahogy tetszik.

VALERIUS Elővesszük a régi írást. Az ellen senkinek nem lehet kifogása. Hogy is volt? „Ha bárki bőrén daganat, var vagy fehér folt van, köteles egy templomban megvizsgáltatni magát, és ha a szőr a kiütésben fehérré változik, és a kiütés bemélyed, mondja ki a pap, poklos kiütés az.”

PARANCSNOK Felség, nem hiszem, hogy ilyen törvényekkel ma célt érünk.

VALERIUS Ne szóljon közbe, mert elfelejtem. „Ha egy ember bőrén fehér folt van, de a szőr nem változik fehérré, és a folt is sima, hét napig zárják el azt az embert. A hetedik napon nézzék meg újra. És ha a kiütés megállapodott, nem terjed tovább, zárják el ismét hét napig. Ha akkorra a kiütés elhalványodik, mondassék ki, hogy ez az ember tiszta. De ha a kiütés megmarad, vagy újabbak jelennek a testén, mondja ki a pap, hogy tisztátalan.”

PARANCSNOK Felség, nekünk nincsenek templomaink.

VALERIUS Templom vagy kaszárnya, az mindegy. Papok helyett meg jobbak a katonai bírók. De várjon még. „A poklos embernek, akin kiütés van, legyen a ruhája tépett, a haja gondozatlan, takarja el a bajuszát, és ezt kiáltsa: tisztátalan, tisztátalan! És míg rajta kiütés van, köteles elkülönített táborban élni. Aki a kórt nem kapta el, ne érintsen tisztátalant, ne egyék a disznó húsból, az elhullott galambokból, vadakból.”

PARANCSNOK Ez legyen a legfőbb törvény?

VALERIUS Ez. És ha egy tisztátalan meghal, el kell égetni a ruháját!

PARANCSNOK Jó kis hecc lesz.

VALERIUS És a házáról le kell kaparni a vakolatot!

PARANCSNOK Örülök, hogy végre megértjük egymást.

VALERIUS És ha a poklosság továbbterjed abban a házban, bontsák le azt a házat, és a köveket hordják ki a városból.

PARANCSNOK Kihirdetjük!

VALERIUS Úgy van, hirdesse ki! Siessen! Minden percért kár. Utána elkezdheti az internálást.

PARANCSNOK Felség, és ha ellenszegülést tapasztalunk?

VALERIUS Vessen be minden eszközt! De fegyvert nem használhatnak.

PARANCSNOK Ez lehetetlen!

VALERIUS Nem akarok puskaropogásra ébredni, megértette!

PARANCSNOK És ha csak viszonzónánk a tüzet?

VALERIUS Legföljebb gumilövedékkel.

PARANCSNOK (összecsapja a bokáját) Semmi sem fogja zavarni az álmát. (Tiszteleg) Endelmével! (Katonásan hátraarc után dízlépésben elmasírozik)

VALERIUS Mindenért személyesen önt teszem felelőssé.

A szín elsötétül. Építés femes hangja, erőszakos zenei aláfestéssel

4. jelenet

A színpad elsötétül, csak egyetlen pontot világít meg éles fény, ahol egy szóvivői pult áll. Kellemes, de kissé agresszív zene szól, majd elhalkul. A szóvivői pulthoz egy csinos, céltudatossgágot sugalló nő lép. Hangja kedves, mégis elfojtott fenyegetéssel teli

SZÓVIVÓNŐ Hölgyeim és uraim! Amint arról számos forrásból értesülhettek, városunknak átmeneti jellegű epidemiológiai zavarokkal kell szembenéznie. Uralkodók és a város vezetése teljes mértékben ellenőrzi a helyzetet. Megtettük a szükséges intézkedéseket, közigazgatásunk stabil, és ígéretünk van arra, hogy hamarosan a kellő mennyiségű oltóanyag is rendelkezésünkre fog állni. Nincs ok tehát pánikra, félelemre.

Sajnos mégis akadnak olyanok, akik e nehéz órákat arra használják fel, hogy szembeszegüljenek érdekeinkkel. A betegeket bujtogatók provokálják, és közülük sokan fogékonyak az ilyen provokációkra. Elkeseredett panaszok tucatjai érkeznek hozzánk a tisztátalanok fennhéjzásáról, szándékos bajkeveréséről. Mintha a betegség bárkit felmentene állampolgári kötelességei és mindazon kötelmek alól, melyekkel embertársainknak tartozunk. A feljelentések sokasodása és tartalmuk feltűnő egyezése e cselekedetek tervszerűségére utal. Ennek ellenére óvunk mindenkit az önkényeskedéstől, az erőszakos túlkapaszkodtól.

Rendőrségünk és honvédségünk a helyén van. Annak érdekében, hogy a betegekkel szembeni elkeseredés ne torkolljon ellenőrizhetetlen védelmi reakcióba, szükségesnek látjuk a probléma törvényes szabályozását. Kormányunkat az a megfontolás vezeti, hogy egyszeri megoldással lehetővé tegye a normális viszony kialakulását az egészséges lakosság és a betegek között. Ezzel kapcsolatban azonban megjegyzem, hogy kormányunk sosem gondolt tisztátalan honfitársaink kényszerű kitelepítésére. Intézkedéseink rossz szándékkal sem téveszthetők össze népcsoportok zaklatásával, üldözésével vagy elűzésével, amire más országok közelmúltjában, éppen olyanokéban, amelyek hangadó sajtótermékei most bennünket vádolnak, már többször akadtak sajnálatos példák. Ezért minden felszólamlás új törvényeink ellen alaptalan, és oka aligha lehet más, mint a helyzet téves felmérése.

Hölgyeim és uraim, közleményünkéből, úgy vélem, minden kérdésükre választ kaphattak, a közleményt természetesen az önök rendelkezésére bocsátjuk. Viszontlátásra.

5. jelenet

A palota árkádjai alatt.

Sostia jön. Észreveszi, hogy Kindler a palota falának tövében guggol, és egy bottal piszkál valamit. Sostia egy ideig távolról nézi Kindlert, aztán odamegy hozzá

SOSTIA Jó reggelt, barátom!

KINDLER (hátrafordul, mint akit megzavartak valami fontos dologban) Jó reggelt. (Újra a földet figyeli, néha az ujjával is odapiszkál)

SOSTIA Mit csinálsz? Van ott valami?

KINDLER Hangyák.

SOSTIA És mi olyan érdekes a hangyákban?

KINDLER A rend, ahogy élnek.

SOSTIA Régóta vizsgálgod őket?

KINDLER Sajnos csak most kezdtem el. *(Feláll)* Tudod, az érdekel legjobban, hogy miért maradnak együtt, és miért nem kezdik el irtani egymást.

SOSTIA És rájöttél?

KINDLER Még nem egészen. De úgy látom, hogy a hangyák államának egyedüli célja önmaga fenntartása. Az egyedeknek nincs önálló programjuk, még a királynő léte is csak pusztá funkció. Így tehát mindegyiknek dolga van. Egyik sem fölösleges, de nem is szükséges, mindegyik pótolható. Megfigyeltem, hányféle munkát látnak el. Először is vannak azok, akik a hangyavárban télen legfelül alszanak. Tavasszal az ő testük melegszik fel legelőbb, és ha felébrednek, a vár minden lakóját egyenként fölviszik a felső szintekre, hogy azok is felmelegedjenek. Aztán vannak azok, akiknek őszig nincs más dolguk, mint hogy a vár tetején napozzanak, testükkel összegyűjtsék a meleget, és a hőt bevigyék a várba. Mások az élelmet tárolják. Ezek jó kövérek, főleg a fejük. A munkások cipelik be őket az éléskamrába, mert maguktól jární se tudnak. A dajkák dolga, hogy gondozzák a tojásokat, a lárvákat és a bábokat, és persze a királynőt is. Vannak ezenkívül takarítók, várépítők, zsákmánydarabolók és örök. Ezek mind a várban dolgoznak. Kívül portyáznak a vadászok. Nyomukban járnak a begyűjtők. Vannak, akik az építőanyagot szerzik be, amit a szállítómunkások visznek a rendeltetési helyére, vagyis oda, ahol az útépitők az utat építik. És a hangyák minden tevékenységükben egyformán szervezettek. Ha például megtámadnak egy csótányt, az apróbb testűek a csótány lábát kapják el, míg a nagyobbak elkezdik rögtön darabolni, és mérget fecskendeznek belé.

SOSTIA Ez nagyon érdekes.

KINDLER Nem, Sostia, ez iszonyú! Hát nem érted?

SOSTIA Megbocsáss, de nem.

KINDLER Mi nem vagyunk hangyák. Az érdekek sosem hozhatnak létre ilyen szerveződést. Tehát az államnak előbb-utóbb össze kell omlania, és sok embernek meg kell halnia, hogy újra kezdődjék minden, míg egyszer vége nem lesz az egésznek.

SOSTIA És mi történik, ha beletaposol a hangyabolyba, ha lerombolod a járataikat?

KINDLER Ezt is kipróbáltam. Órült futkosás kezdődik, azt hinned, nincs benne semmi rendszer, aztán rájössz, hogy ez is rend, vész esetére. Belül mentik, ami menthető, kívül keresik a betolakodót.

SOSTIA Aki olyan hatalmas, hogy nem veszik észre.

KINDLER Ez a bökkenő, a méretek különbsége. Minden lény csak a maga mértéke szerint lelhet értelmet a világban.

SOSTIA És te leltél valamilyet?

KINDLER Különös, hogy még mindig vannak pillanatok, melyek hirtelenségükkel leteritenek. Például egy napsütötte kő, amint pihen az árnyékán, vagy egy állat szeme, amiben nincs semmi emberi, semmi lélek szerint való. Pusztá hőmérséklet. Semmi más.

SOSTIA *(visszamegy a falhoz, megnézi a hangyabolyt)* És mit csinálnak a hangyák a halottaikkal?

KINDLER Azokkal nem foglalkoznak. Fel sem ismerik, hogy közejük tartoztak. *(Nevetve)*

SOSTIA Hallod-e, tetszenek nekem a te hangyáid.

KINDLER Én inkább félek. Szüksős ez a világ és értelmetlen, értelmetlenek benne vágyaink, és csak az üres kényszer tart össze. Pedig legszívesebben szétesnénk a szerelemben vagy a halálban. És mégis olyan félelmetes minden. Mintha álomban élnénk, amelyből nem szabadulhatunk.

Sostia kineveti

Nevetsz?

SOSTIA Nem a világ szükségös, hanem a te képzeleted. Soha nem

tettél semmit, amihez bátorságra lett volna szükséged. Soha nem tudtál annyira szeretni vagy gyűlölni valamit, hogy odaadja érte vagy ellene valamit magadból. Tetted, amit Valerius kívánt tőled, és amikor nem kellett neki többé, még egy álommal mélyebbre estél.

KINDLER Nem, Sostia. Én magamban számtalan bátor dolgot elkövettem, csak lassú vagyok. Mintha mindig öt perc késésben lennék. Ezért megszólalnom sem érdemes. De melletted minden más. Visszazökkenek az időbe.

A Parancsnok érkezik

PARANCSNOK Ó, mily becses társaság. Városunk színe-virága.

A kiváló pénzügyminiszter úr, akit, úgy tűnik, örökre szabadsággoltak a pénzügyek, és Sostia, a pénzügyminiszter úr titkos ideálja, ha nem tévedek, akit mindnyájunk sajnálatára kivetett Valerius ágya. Csak tudnám, miért nem szöktetek még el. Olyan ostobák nem lehettek, hogy nem látjátok, itt minden a halálba szalad. Rátok itt már semmi szükség. Mentsétek meg magatokat!

SOSTIA Ne folytassa, parancsnok, az ön gondoskodása félelmet kelt. Mondja ki bátran, ha célja van velünk.

PARANCSNOK Célom? Kinek lehet még célja itt? E városnak el kell pusztulnia. Régóta tudom, éppen úgy, mint te, Sostia. Csakhogy amíg te közelről nézted, tétlenül, mint aki fölötté áll mindannak, ami körülötte történik, én, a frieslandi paraszt, nem szöktem el feladatom elől, siettettem a pusztulást, hogy múlni kezdjen végre e falak közt az idő. Gyűlölök itt minden követ. És minden kő hozzám tartozik.

SOSTIA Frieslandot említi, és épp nekem?

PARANCSNOK Onnan jöttél te is, mint az apám. Frieslandon az emberek jelleme egyenes. Csak itt, ebben a szennyos városban romlik el. Inkább élnék Frieslandon sebes lábbal, de nem lenne gondom semmi másra, csak hogy eleget zabáltak-e a tehének, mint hogy itt vesződjem, ahol minden ragad a szennytől. Sosem ismertem ki magamat rendszeren az olyanokon, mint ez a Kindler, aki most félnótásnak tetteti magát.

SOSTIA Kindlert hagyja!

PARANCSNOK Ó persze, hisz ő egy bankár fia, kiváló egyetemeken tanult, matematikát, jogot és közgazdaságtant egyszerre végzett, természetesen mindent kitűnően, és nemrégén is még úgy értett a pénzügyekhez, hogy az már zongorajáték volt. Ó igen, a makro- és a mikroadatok, a költségvetés egész rendszere oly lágy harmóniában olvadtak össze ujjai alatt, mint a hangok egy Chopin-keringőben. Csupa gyönyörűség. Nem tehet róla, hogy a kassza közben kiürült. Szegény fiú. Igaz, hogy mostanában hangyát számol?

SOSTIA Van, aki hangyát, van, aki telkeket.

PARANCSNOK Mit akarsz a telkekkel?

SOSTIA Ha jól tudom, ön évekkel ezelőtt telkeket vásárolt ott, ahol most a tábort felállították, és a kisajátítás az ön feladata volt.

PARANCSNOK Elfelejtetted, Sostia, hogy a kincstár régen üres. A telkek így annyit se érnek, mint a kalap, amivel elhordhatnám belőlük a földet. Mivel nem akadt rájuk vevő, ingyen bocsátottam őket Valerius rendelkezésére. Neki ajándékoztam őket. Te megtetted volna ezt az ékszereiddel, melyeket, hogy úgy mondjam, kifeküdtél magadnak?

Kindler ügyetlenül hátulról rátámad a Parancsnokra, elkapja a combját. A Parancsnok egyetlen mozdulattal leteríti

Én a munkámat becsülettel elvégeztem.

SOSTIA A munka tehát elvégeztetted? Az ön munkája, parancsnok, és az enyém? Mert én is benne voltam. Mi mind.

PARANCSNOK Vidd el a városból ezt a vakarcot.

SOSTIA (*fölsegti Kindlert*) Elviszem. Búzló testeket látok. Ron-
gyokba csavartan fekszenek a vásártereken, a város falainál és
itt a palota termeiben is. Karjuk, lábuk csupa seb, gennyes
folyás, a nyers hús kilátszik. Néha úgy érzem, mintha már hal-
lálunk után lennénk, és a halál után is minden ugyanolyan.

PARANCSNOK A félelem elvakít, Sostia. Valerius, ha akarom,
holnap halott. A betegség csak azt söpri el, ami már halni készül.

SOSTIA Úgy hírlík, a táborban egy idegen leütött egy őrt, és meg-
mentette egy asszony életét. Mindketten elmenekültek, és egyre
többen gyülekeznek köréjük. Ez lesz a kezdet. Ne higgye, hogy
mindent a kezében tarthat.

PARANCSNOK Azt a férfit Oszárszefnek hívják. Tudok róla.
Gyáva, ártalmatlan fickó.

SOSTIA És a nő?

PARANCSNOK Egy rühes szuka. Mariam a neve. Nem fontos.
Nincs velük senki. Az én embereim terjesztik a hírt, hogy gyü-
lekeznek körülöttük.

SOSTIA Miért?

PARANCSNOK Óvintézkedés. A ragály idővel csillapodni fog,
mert az emberek hinni akarnak a gyógyulásban. Aki ma beteg,
holnapra, mint valami rossz álmot, el akar felejteni mindent.
Ehhez viszont sajnós király kell, és Valerius erre nem jó. Oszár-
szefből még király is lehet, ha úgy akarom. Felmegy a Manilius-
bástyára, ennivalót oszt a szegényeknek. Aztán folytatódhat
minden. Jól kiszellőztetünk. És aki még azután is emlékezni
mer, az magát csukja a bolondok közé. Szökjetek el! Még ma. És
vigyázzatok, el ne fogjanak. (*El*)

SOSTIA Fázom.

KINDLER Én is.

SOSTIA (*átöleli Kindlert*) Ez is egy álom műve?

KINDLER Igen, egy álomé.

SOSTIA Akkor szökjünk el belőle.

KINDLER Hová, Sostia?

SOSTIA Mindegy, csak innen el.

6. jelenet

Kopár táj a város hulladékaival, éppen csak jelezve a színpadon

OSZÁRSZEF Várj! Tüske ment a talpamba.

Oszárszef leül, Mariam is melléheveredik

MARIAM Elfáradtam, Oszárszef. Napok óta úton vagyunk. Hova
megyünk egyáltalán?

OSZÁRSZEF Megyan. (*Kihúzza a talpából a tuskét. Egy pillanatig
nézegeti, aztán eldobja*) Sehová.

MARIAM Térdig lejáróm a lábam, nézd meg, tiszta seb, és te azt
mondod, nem megyünk sehová?

OSZÁRSZEF Azt mondom. Nekem mindig ott jó, ahol éppen va-
gyunk.

MARIAM De hát ennek semmi értelme! Ha nem megyünk seho-
vá, és neked ott jó, ahol vagyunk, miért nem maradunk ott vala-
hol? Kunyhót is építhetnénk. Például itt. (*Körülhéz*) Vagy ha
nem itt, akkor máshol.

OSZÁRSZEF Nem, azt soha! Átmenni jó, megpihenni is jó, de ott
maradni nem. Gondold meg! Ha ott maradunk valahol, és
kunyhót építünk, naponta el kell járni fáért. Összeveszünk,
hogy melyikünk menjen el. Keresni kell a közelben egy forrást,
vagy még jobb, ha kutat fúrunk. Csakhogy én a kútúrúshoz
nem értek. Amikor dühömben lecsapom az ásót, te megjegyzed,
hogy ismersz férfiakat, akik ehhez is remekül értenek. Aztán
elhatározzuk, hogy megerősítjük a kunyhót, házat építünk be-

lőle. Földet túrnánk, ültetnénk, kapálnánk. Te főznél, és a
főztöd ízlene nekem. Az is lehet, hogy a végén megszeretnénk
egymást. Gyerekeink születnének, akiket naphosszat szidnánk,
mert lusták lennének. Aztán megöregednénk, és az egyikünk
eltemetné a másikat. Ezt akard?

MARIAM Lehet.

OSZÁRSZEF Lehet?

MARIAM Lehet.

OSZÁRSZEF És a nyomorultakat megszabadítani már nem akard?

MARIAM De, azt is!

Oszárszef csodálkozva néz rá

Nem érted? Pedig egyszerű. Becsukom a szememet, és meg-
próbálom magam elé képzelni a tábor. (*Becsukja a szemét*) Olyan
élesen akarom látni, mintha most is ott lennék. A földet. Az
arcokat. A derék hajlását a homokkal tömött zsák alatt. Egy pil-
lanatra mintha látnék valamit, megpróbálom megérinteni, de
nem sikerül. Elhúzódik előlem, és semmivé lesz. Kinyitom a
szememet (*Megteszi*), körbenézek, és érzem a nyugalmat. A kel-
lemes súlyt, ami, tudom, néhány perc múlva elaltatna. De köz-
ben azt is érzem, hogy nem ott vagyok, ahol lennem kellene.
Ahogyan te sem.

OSZÁRSZEF Nem, Mariam, én nem voltam ott. Nem én voltam,
aki ott volt.

Szünet

MARIAM Hálás voltam neked.

OSZÁRSZEF Leütöttem egy őrt, aki azóta bizonyára százszoros
bosszút áll ezért társaidon, ahogyan a te szökésedért is. Vajon
hányan vannak már kikötve? Áldják-e ismeretlenül is nevemet,
miközben hátukon ég a korbácsnyom? Jötevőjük voltam? Vagy
egyféle jót tesz barát és ellenség?

MARIAM Várnak téged.

OSZÁRSZEF Milyen furcsa, hogy csönd van. Madarakat se hal-
lani.

MARIAM Elmegyek, és megmondom nekik, hogy hamarosan el-
jössz. Te nem hiszed el, de én tudom, hogy a szó segít. Azt kiál-
tom nekik: szabaduljatok meg a nyomorúságotoktól! Gyógyul-
jatok meg! És elmegyek majd a táborokba is.

OSZÁRSZEF Amit ők várnak, azt a szerepet bárki ostoba eljátsz-
hatja. De a kórt nem tudom róluk levenni.

MARIAM Mit akarsz ezzel mondani?

OSZÁRSZEF Csak azt, hogy a szabadság egyetlen pillanatig tart.
A következőben újra éppoly szorosak a kötelek, mint azelőtt,
és még jó, ha máshová kerülnek a csomók. Az emberek nem a
szabadságot várják, aki kevésért cserébe nyugalmat, gazdagsá-
got ígér, és hogy mindentől megvédi őket. Nekem nincs sem-
mim. Üres kézzel jön a szabadító.

Mariam hirtelen felszökken

Várj! Most mit csinálsz?

MARIAM Amit neked kellene tenned. Elmegyek Valerius városá-
ba. Kiállok a piacérre, és beszélni fogok az embereknek. Azt
kiáltom nekik: szabaduljatok meg a nyomorúságotoktól! Gyó-
gyuljatok meg! És elmegyek majd a táborokba is. Elmondom
nekik, mit láttam. Azt is, hogy volt egy bátor férfi, aki megmen-
tett engem.

OSZÁRSZEF Te szabadítottad meg magadat. Én csak leütöttem
egy őrt, akiért most ki tudja, hányan szorulnak. Szorul a kapca.
A hurok.

MARIAM Hiszen te félsz.

OSZÁRSZEF Csak mert egy lépéssel tovább gondolkodom?
MARIAM Minden gyáva okosnak hiszi magát. Te talán okosabb vagy a jövőnél?
OSZÁRSZEF Nekem egyik part olyan, mint a másik, és a napok szét-szórt szigetek. De másoknak nem akarok több nyomorúságot.
MARIAM Soha nem láttam nálad gyávább embert. Visszamegyek a városba.
OSZÁRSZEF A városban még csak ki sem fognak nevetni. Meg se vernek. Megállnak, ha kulcstartót vagy csokoládét osztasz nekik. Legalábbis ha szerencséd lesz. Ha nem lesz szerencséd, jön egy fiatal ember vagy egy asszony, aki mindent elhisz neked, és azt kérdezi: mindennap érzem, mennyire nyomorult vagyok, hisz oly sok hamisságot látok magamban, és nem tudok tölük megszabadulni, mit tegyek? Mit mondasz ennek az embernek?
MARIAM (miután arcán átfut a csalódottság, hogy valóban nem tudja, mit mondana) Hogy lehet, hogy nem vettem észre a némaságot? Most némultak el, vagy már tegnap is ilyen csönd volt?
OSZÁRSZEF Már tegnap is.

Mariam visszaül, fáradtan látszik. Oszárszef nézi őt

MARIAM Megváltónak hittelek, Oszárszef, de te nem ismered az emberek szenvedését. Túl lassan csorog a véred. Olyan vagy, mint egy kút, aminek már csak az alján van valamicske víz, az is poshadt.
OSZÁRSZEF Indulsz?
MARIAM Igen.
OSZÁRSZEF Akkor mire vársz?
MARIAM Gyere velem!
OSZÁRSZEF Nem kellek én oda. Oda te kellesz, Mariam!
MARIAM Kérlek, most figyelj! Elmondok egy történetet, és aztán dönts. Volt egyszer egy város, amely egy szakadék partján feküdt. A szakadék túlsó partján sziklák között volt egy forrás. Az emberek egy hídon át oda jártak át vízért. A híd azonban egy éjszaka leszakadt, a város víz nélkül maradt, és nem tudták, mit tegyenek, mert mire újjáépítették volna a hidat, szomjan haltak volna. Élt a városban egy vak ember. Reggel odament, ahol előző nap a híd állt, és mivel nem látta, hogy a helyén a szakadék tátong, rálépett a hídra, amely már nem volt ott. A többiek látták ezt, és látták azt is, hogy a vak ember a levegőben ájtutott a forráshoz.

A háttérből kezdetben alig hallhatóan katonák léptei hallatszanak

Csak hogy senki sem merte követni őt. Kivéve egy férfit, akit senki sem ismert. Az ismeretlen férfi becsukta a szemét, és csukott szemmel ugyanúgy átmeg a hídon, mint előbb a vak. És őt azután sokan követték.
OSZÁRSZEF És én lennék az az ismeretlen férfi?
MARIAM Te vagy az.
OSZÁRSZEF Elmegyünk hát a városba?
MARIAM Elmegyünk.

Ülve maradnak

7. jelenet

Fémes, nyomasztó zene. Alóla kihallatszik a metronómszerű időmérés ütemes hangja. A színpadon kutyálarcban emberek futnak át. Összeütköznek, dulakodnak, szeretkeznek egymással. A katonák hátulról betaszítják a színpadra Mariamot és Oszárszefet, és mintha egy kijáratot őriznének, a színpad végében maradnak. Oszárszef megpróbál Ma-

riam közelében maradni, de nem sikerül neki. A nő a színpad széléről egy kis magaslatról undorral figyeli, mi történik, kiáltani, mondani próbál valamit az embereknek, de hangja nem hallatszik. Egyesek közben felismerik Oszárszefet. A dulakodók vinnyognak, morognak, artikulálatlan hangokat adnak ki. A hangok közül a következő mondatok foszlányai hallatszanak ki úgy, hogy a fémes zene, a vinnyogás és a mondatfoszlányok egyetlen kis zeneművet alkossanak:

– Valerius már kampec.
– Feldobta a talpát.
– Felkötötte magát?
– Miket beszélsz? Megmérgezték.

EGY FÉRFI No lám, együtt mulat a farkas az őzgidával, az oroslán a báránnyal? Csak azt ne hidd, barátocskám, hogy Valerius halála egy csapásra meggyógyított benneteket.

MÁSİK FÉRFI Hozzám szóltál?

EGY FÉRFI Hozzád bizony. Ki máshez? A szagodról rád ismerek, hogy a táborból jöttél.

MÁSİK FÉRFI Mi dolgoz vele? Téged is odazárhattak volna. (Él akar menni)

EGY FÉRFI (megragadja a másik karját) Engem? Tegnap ezért még agyoncsaptalak volna, mint egy kutyát.

MÁSİK FÉRFI És most miért nem teszed meg?

EGY FÉRFI Ne félj, eljön még az ideje. Jobban teszed, ha pusztulsz innen.

A forgatag elnyeli az előbbi két férfit, hangjukat elnyeli a kiáltozás. A színpad egy másik helyén Oszárszefet három nő veszi körül

EGY NŐ (megszólítja Oszárszefet) Hé, nem te vagy az, aki a táborban leütöttél egy őrt?

OSZÁRSZEF Nem tudom, miről beszélsz.

EGY MÁSİK NŐ Ó az. Én felismerem.

OSZÁRSZEF Vegyétek le rólam a kezeteiket!

EGY HARMADIK NŐ Emberek, ne engedjétek el! Ő ölte meg Valerius!

A TÖMEGBŐL SOKFELŐL Éljen Valerius gyilkosa!

OSZÁRSZEF Őrültek! Most érkeztem a városba.

A TÖMEGBŐL SOKFELŐL Legyen ő a király!

OSZÁRSZEF Engedjétek el!

Néhányan megfogják Oszárszefet, rávetik Valerius palástját, a vállukon viszik, és felültetik a trónra

A TÖMEGBŐL VALAKI Éljen a király!

Folytatódik a fémes zene. A színpad fokozatosan elsötétül

8. jelenet

A színpadkép ugyanaz, mint az első rész első jelenetében. Oszárszef ugyanazt a palástot viseli, mint akkor Valerius. Próbálgatja, milyen ülés esik a trónon. Leül, feláll, megkerüli a trónt, igazgatja magán a palástot. Látszik rajta, hogy még nem találja fel magát az új helyzetben, ami talán nem is illik egészen a személyiségéhez, de tulajdonképpen kedvére való. Mariam jön

OSZÁRSZEF Trónra löktek, mert szünet nem jöhet. Valakinek ülnie kell a trónon, akár egy tojás. Ez hát a város tojása. Ez meg itt az ülep, amely épp e tojásra termett. Költse ki, uram! Foglaljon helyet, és tegyen jót a néppel.

MARIAM Nem is áll olyan rosszul neked ez a palást. Kétoldalt egy kicsit bő. Be kellene venni.

OSZÁRSZEF Kinek a foglya vagyok, Mariam?
 MARIAM Nem vagy fogoly.
 OSZÁRSZEF Forrás meg szakadék, hol vannak ezek? Híd, amely nincs, és vakon át kell mennem rajta! Ez börtön.
 MARIAM Lehet, hogy fel is kellene hajtani belőle. Szerinted felhajtsam vagy levágjam?
 OSZÁRSZEF Bánom is én! Hajtsd fel! Hogy a következő, ha magasabb lesz nálam, le tudja hajtani.
 MARIAM Lassú vér, ne türelmetlenkedj! Még nem jutottál el a szakadék partjára. Még nem is látod. Várd ki, mi következik! Csak a célod ne feledd!
 OSZÁRSZEF A céloom?
 MARIAM Vezesd ki őket a városból a pusztába! Ahogyan engem kivezettél. Azután hozd őket vissza ide! Meglátod, megváltozik a város.
 OSZÁRSZEF A pusztába? Tegnap még ott voltam, de ma már itt vagyok, és nem emlékszem semmire. Csak arra, hogy katonák vettek körül, és idehoztak bennünket a városba, a felfordulás legközepebe.
 MARIAM És ami előtte volt, arra nem emlékszel?
 OSZÁRSZEF Nem.
 MARIAM De a szemedet ugye nem csukod be? Király lettél, nem lehetsz gyáva. Eddig ebben a székben kizárólag romlott emberek ültek. Te nem vagy az. Tedd, amit a lelkiismereted diktál!
 OSZÁRSZEF *(felveszi a palástot)* Ez tényleg hosszú.

Belép az Ajtónálló

AJTÓNÁLLÓ Felség, a nép küldöttei kérnek bebocsáttatást. Azt mondják, ajándékokat hoztak, és a város jó kívánságait.
 OSZÁRSZEF Jól van. Ha a nép küldöttei, akkor be kell engedni őket.

Az Ajtónálló kimegy, hogy bekísérje a küldötteket. Oszárszef leül a trónra

Most kezdődik.

MARIAM Bízz a tisztaságodban!
 AJTÓNÁLLÓ *(bevezeti a küldötteket)* Felség, e három úr kívánja átnyújtani önnek a város ajándékait és leróni a nép háláját.
 OSZÁRSZEF Tessék, urak. Jöjjetek közelebb!

Mindhárom férfi kezében egy-egy csomag. Tiszteletteljesen lehajtott fővel, de még mindig kalapban Oszárszef elé járulnak. Az Ajtónálló kimegy

Elsőnek melyikötök köszönt?

A NÉP ELSŐ KÉPVISELŐJE *(előlép)* Én, felség, ha megengeded. *(Oszárszef int neki. A férfi megköszörüli a torkát, majd kissé nehézkesen belekezd, később azonban belelendül mondókájába)*

A város népe küldött tehozad, Oszárszef, engem, ki kaptafán bocskort és nem topánt szeg. Nem kenyerem a szó, szegény cipész vagyok én, elmémben ma már csak ritkán ragyog fel a fény. De ami felragyog, azt mind eléd hozom ma, egy szál sugárig benne van ajándékomba. Négy álmatlan éjszakán törtem a fejemet, mit adjak néked, mit kíván a tisztelet, és mit ősi hagyományaink. Megszámláltam közben, palotád erkélyén hány királyt láttam a menetből föltekintve. Egyik sem élt meg öt tavaszt s telet koronával a fején. Az iramló idővel a versenyt állnod kell. Cseles futással, bölcsen győzd le, Oszárszef!

(Egy csomagot vesz elő, kibontja, és a tartalmát, egy pár cipőt Oszárszef lába elé helyezi. Az első jelenetben ugyanezt a cipőt viselte Valerius)

Fogadd hát e cipőt! Nem akármiből készült. Tegnap a gyík még a bástya magas kövén sült, ügyes kézzel ott fogta meg legkisebb fiam, én a bőréből cipőt varrtam, íme, itt van. Bújj bele! Lábadban a gyík ereje fut széjjel, élj boldogul, király, viseld egészséggel!

OSZÁRSZEF Köszönöm, cipész. Bár szavad nem volt biztató. *(Kezébe veszi a cipőt)* Úgy látom, a suszterművészet remekműve e darab. *(Megszagolja)* Bár a szaga szerint *(Újra megszagolja)* mintha inkább kutyabőr lenne. No de ha kutyabőr is, a nemességhez az illik, igaz-e? És milyen könnyű! Milyen jól hajlik! Mondd meg a népnek, hogy ezentúl ebben fogok járni, és megmérfőzöm az idővel!

Felveszi a cipőt, és néhány lépést tesz benne, kipróbálja. Int a fejével a cipésznek, hogy meg van elégedve. A cipész elégedetten visszaáll a helyére, Oszárszef pedig visszaül a trónra

Melyikötök lesz a következő?

A NÉP MÁSODIK KÉPVISELŐJE *(előlép)* Én, felség.

OSZÁRSZEF Nos, te ki vagy?

A NÉP MÁSODIK KÉPVISELŐJE *(náthás hangon)*

A nép küldött engem is, jóindulatodat hogy megnyerjem iránta, felséges úr. Sokat szenvedtek embernek nem való, zord időkben Valerius miatt, átkozom őt a földben. Hivatásom szerint magam jogtudós vagyok, de évekig nem láttam katedrát, se padot, mégsem árultam el Iustitia kardját, újfogalmaztam a szabad jog alapját, nem nyugodtam, míg kész nem lett nagy jogi művem, melynek alapja, s e tételben meg nem enyhültem, hogy egy és oszthatatlan a természet, bárkit illet, egy a jó és egy a vétek, mind, ki él, törvény elé citálható, s hogy rend legyen, jogban első a bakó. De jaj, király! Alighogy elkészültem, és tételem megállt, míg én pihegve ültem, katonák törtek rám, és becses papírjaim legott elégették. Itt vannak hamvaim. *(Letesz Oszárszef elé egy urnát)* Emlékeztessen, felség, téged ez az urna, hogy az igazság, a közjó s az erkölcs súlya kell, hogy minden döntésünkben nyomja vállunk.

Mit kívánnék mást? *(Tüsszent)* Légy igazságos királyunk!

OSZÁRSZEF Megszívlelem a szavad, bölcs öreg, ígérem, keresni fogom az igazságot. *(Felemeli az urnát)* Alig merem fölemelni. Mily érték veszett el ebben az edényben. *(Óvatosan felemeli az urna sapkáját. Belenéz és belenyúl, hogy az ujjával is megérintse a hamut. Kihúzza a kezét, és az ujjára mered)* De hiszen ez homok!

A NÉP MÁSODIK KÉPVISELŐJE Homok lenne? Itt valami tévedés lesz.

Oszárszef odanyújtja neki az ujját, ő is megnézi

Ha homok, hát homok. De a szó nem volt hamis. *(Dacosan visszaáll a helyére)*

OSZÁRSZEF *(félreteszi az urnát)* Most tehát jöjj te, öreg! Te is hoztál valamit?

A NÉP HARMADIK KÉPVISELŐJE

Köszöntlek én is, palotánk ura. Látod, vénen állok előtted, kezemben ha gyámbot nem lenne, tán össze is rognék, mint egy gyerek, ki járni tanul. Egykor a sors köpenyemet

selyemmel bélelte, és szavam városszerte
lesték. Nem is értem, a sok komiszt mi lelte,
hogy engem küldött üdvözlésedre, kinek vesztét
gúnyolták, és a menetben, pfuj!, leköpték.
Házamban egykor száz koldust etettem,
együtt sírtam velük, s ha volt min, velük nevettem.
A város közepén parkot, lugast építettem,
s belé szökőkutat, padokat helyeztem.
A szökőkút összetört. A padokat eltűzelték.
Mondd, király, van-e az emberi életben mérték?
Gazdagságom oda lett. Házamat és boltomat
széjjelrabolták. Vendégség után csontokat
vet elém, ki egykor kérni járt hozzám. Kövér
ajándékot így nem adhatok. Két rőf kötél
maradt a bolt szegletén, utolsó vagyonom
a te lábadohoz vetem. Úrnak hagyatkozom.

OSZÁRSZEF Kötelet adsz? Jó kötél. Kibírna kétszáz fontot is.
(*Leszáll a trónról*) Nem találok szavakat, urak. Még rímekeket is
költöttek. Kereste őket a hiszékeny elme, vagy a képzeletben,
mint egy sosem fogyatkozó kincstárban, maguktól teremnek az
összecsengések? Nagyszerű, nagyszerű. Él tehát a városban há-
rom igazi költő. Melyik városnak van három költője egyszerre?
És én bizony megfizetem a költészetet. (*Három tallért kotor elő a
zsebéből*) Mert a költészetet meg kell fizetni. A kötélem meg, ígé-
rem, gondom lesz, kitalálok valamit, ami a jogtudományoknak is
tetszene, és nem nő minden kaptafán. Most viszontlátásra,
urak! Az ökröket már biztosan nyársra húzták. Adjátok át üdvöz-
letem odakint.

A NÉP ELSŐ KÜLDÖTTJE Felség, ha bármikor új cipőre szorul...

*Oszárszef int, hogy menjenek már. A három küldött némán meghajtja
magát, és távoznak*

OSZÁRSZEF Szegény Mariam.

MARIAM Istenem!

OSZÁRSZEF (*keserű vidámsággal*)

Rajta koldus szív, föl tehát,
magad merész tettekre biztasd,
jókedvre váltott a halál
keserű kínja, nem talál,
reményem él – száll sült hús-illat!

MARIAM Tizenégy király.

OSZÁRSZEF Vagy tizenöt. El kellene olvasnom a város történetét.

PARANCSNOK (*bejelentés nélkül érkezik*) Még nincs megírva, fel-
ség. De remek ötlet. Írassa meg. A cipésznél alkalmasabbat nem
is találhatna. Hajdan remek születésnap verseket kanyarított
bárkiről, nála jobban senki sem ismeri a várost. Bár a stílusa
öregkorára kissé megkopott. Mindenesetre tehetsz vele egy
próbát. Írhatna például egy rövid eposzt vagy valami kis szín-
padi játékot arról, miként lett király városunkban Oszárszef, és
mik voltak első tettei. Javaslom, hogy a darab elején lépjen fel
egy narrátor, és ahogy ilyenkor szokás, adja a mit sem tudó
nézők tudtára, mint élt a nép Valerius városában, miként ra-
gadta szennybe a király vak gyűlölete, és hogyan támadt a
városra a szörnyű kór, mely végső pusztulással fenyegetett, de
jött ekkor egy ifjú a pusztából, szerencsés csillagok világán
fakadt Oszárszef, ki békét hozott és gyógyulást, erről szóljon a
cipészdarab.

OSZÁRSZEF (*Mariamhoz fordul*) Éhes vagyok. Mariam, nem néz-
nél valami ennivaló után?

MARIAM Megyek. Légy ügyes! Ez az első lépés. (*Elindul kifelé, majd
megtorpan, és a Parancsnokhoz fordul*) A halottak, úgy látom,
gyorsan lovagolnak.

PARANCSNOK Szolgálátára, asszonyom.

Mariam el

OSZÁRSZEF Ön kicsoda?

PARANCSNOK Felség, a fegyveres és egyéb védelmi erők pa-
rancsnoka vagyok.

OSZÁRSZEF Vagy úgy. Az ajtónálló is a maga embere?

PARANCSNOK Igen, felség, a parancsnokságom alá tartozik.

OSZÁRSZEF És a katonák is, akik idehozta?

PARANCSNOK Azok is.

OSZÁRSZEF És önnek ki parancsol?

PARANCSNOK (*összevágja a bokáját*) A király, természetesen, és
a város érdeke.

OSZÁRSZEF Hm. A város érdeke. Szép szó. Ki merne vele szem-
beszállni? Mit szólna, parancsnok úr, ha most azonnal levál-
tanám, megfosztanám vagyónától, és adnék önnek huszonnégy
órát, hogy elhagyja a várost?

PARANCSNOK Ha ezt tenné, felség, elkövetné első hibáját.

OSZÁRSZEF Ezek szerint mégis szabad vagyok?

PARANCSNOK Hogy úgy mondjam, szabadságának vannak bi-
zonyos korlátai. De hibákat elkövethet.

OSZÁRSZEF És miért lenne hiba önt eltávolítanom?

PARANCSNOK Nem örülök, felség, hogy nyílt lapokkal kényszer-
ít játszani. Elégedjek meg, kérem, annyival, hogy véleményem
szerint kölcsönösen szükségünk van egymásra. Önnek is rám.
Sőt többet mondok, összetartozunk. Ön a pusztából jön, a
semmiből. Én hoztam ide. Én találtam ki önt, én adtam ön-
nek életet, vagy ha ez túlzás, annyit biztosan állíthatok, hogy én
láttam meg önben a lehetőséget. Volt egyszer egy férfi, akit sen-
ki nem ismert, egy táborban leütött egy ostoba őrt, megmentve
ezzel egy asszony életét. Derék, igazán derék. Ilyesmire senki
sem számított. De vallja be, uram, azért kellett még egyet-mást
tenni, hogy a történet így folytatódjék: a férfi elmenekült, a
színét se látták, és csakhamar mégis király lett. A társszerzőség
joga, úgy vélem, megillet.

OSZÁRSZEF Ne szerénykedjék, parancsnok. A szerzősrege
egészben is igényt tarthat. De nem ez lenne az első eset, és biz-
tosan nem is az utolsó, hogy egy szerző nem jut a keresetéhez.
Bár az valóban ritkán fordult elő, hogy nem más, mint művének
egyik szereplője fosztotta meg tőle. Nekem nincsenek titkaim
ön előtt. Ki akarom söpörni ezt a várost. És mindenekelőtt ezt
a palotát. Itt hullaszag van. Valerius hullája még itt bűzlik. És
ne haragudjék, ha ezt mondom, az ön szájából is ugyanezt a
bűzt érzem.

PARANCSNOK Mit kíván tenni?

OSZÁRSZEF Parancsnok úr, ön választhat. Huszonnégy órán
belül elhagyja a várost, vagy bíróság előtt kell felelnie Valerius
meggyilkolásáért.

PARANCSNOK Ilyen fontos önnek Valerius?

OSZÁRSZEF Nem, Valerius egyáltalán nem fontos.

PARANCSNOK És ki fogja a letartóztatást végrehajtani?

OSZÁRSZEF Helyesnek tartanám, ha minden fölösleges intézke-
dést elkerülnénk. Ön természetesen szabadon távozhat a városból.

PARANCSNOK Megfontolandó. Ha fiatalabb lennék, nem tétó-
váznék, élnék az ajánlatával. De hát nem vagyok az. Újrakezde-
ni máshol? Nem. Azonkívül, kérem, ne vegye bókna, ön tetszik
nekem.

OSZÁRSZEF Megtisztel.

PARANCSNOK A tapasztalat jogán kérem, fenség, ne hamarkod-
jon el semmit. Önnek hamarosan szüksége lesz a segítségemre.
Odakint éppen most zabálják föl az utolsó ökröt. Holnap miből
fog enni adni nekik?

OSZÁRSZEF Az ön vagyónából, parancsnok úr.

PARANCSNOK Kérem, ne nézzen olyan ostobának, hogy ingósá-
gaimról nem gondoskodtam előre. De ha a bölcsesség arra ve-

zetné, hogy megváltoztassa döntését, kész vagyok annyi pénzt a rendelkezésére bocsátani, amennyire szüksége van.

OSZÁRSZEF Undorodom magától.

PARANCSNOK Fenség, ne az orrával döntsön!

OSZÁRSZEF Az orrom? Nem. Lejjebb van a bökkenő. A gyomrom fordul fel magától.

PARANCSNOK Hát persze. A gyomor. Valeriusé a méregtől fordult fel. Ósdi módszer, elismerem. Önnel szemben nem használható. És nem is lesz szükség rá. Bár a történelem kedveli az ismétlődést, én úgy vélem, legalább a módszerekben és a formákban jogunk van a változatossághoz. Az ön sorsát, javasolom, bizzuk a tömegre. Az emberek, főként éhesen, könnyen belesjönnek a királyvilkolásba. A végén még könyörögni fognak nekem, hogy térjek vissza. Majd eldöntöm. De addig is higgyen egy idősebb férfi tapasztalatának: a szüzesség ritkán erény.

OSZÁRSZEF Egy napot kap. Egy órával se többet.

PARANCSNOK Isten önnel, felség.

OSZÁRSZEF Takarodjon!

A Parancsnok el

MARIAM (*visszatér*) Undok fickónak tűnt. Nem találtam semmi ennivalót.

OSZÁRSZEF Akkor ma böjtölni fogunk.

MARIAM Az lehetetlen, hogy egy palotában ne legyen semmi. Biztos van valahol egy kamra. Hívasd a szakácsot!

OSZÁRSZEF Nincsen szakács. A kamra üres.

MARIAM Nem baj, majd a városban szerzek valamit.

OSZÁRSZEF Maradj! Majd holnap.

AJTÓNÁLLÓ (*belép*) Felség, két szökevényt toloncoltak vissza a határról.

OSZÁRSZEF Szökevényeket? Mi közöm hozzájuk?

AJTÓNÁLLÓ De felség, ezek...

OSZÁRSZEF Tudják meg a nevüket, és kérdezzék ki őket, mi okuk volt a szökésre. De kíméletesen. És a végén engedjétek el őket!

AJTÓNÁLLÓ Felség, a szökevények éppen a nevük miatt vannak itt.

OSZÁRSZEF Kik azok?

AJTÓNÁLLÓ Sostia és Kindler.

MARIAM Valerius elűzött szeretője és az aranyifjú pénzügymiszter? Szép fiú volt.

OSZÁRSZEF No lám, a halottak! Ereszd be őket!

Az Ajtónálló meghajol, majd kimegy

Tetszett neked?

MARIAM Olyan szépen mutatott az újságokban. Senkinek nem állt olyan jól a csokornyakkendő, mint neki.

Mintha álomból térnének vissza, a színpad végében szakadt, piszkos ruhában megjelenik Sostia és Kindler

OSZÁRSZEF Sostia és Kindler, ha nem tévedek. Nemes vendégek. Csak beljebb, csak beljebb! Vagy nevezzelek inkább nemes léleknek titeket? Nem azért, mintha köszönhetne nektek bárki jótéteményt, vagy erényeitekért emlegetnének, épp ellenkezőleg, mert nem emleget benneteket senki. És lám, most szakadt ruhában itt álltok előttünk. Két pár. Ti úgy tértek vissza ide, mint ügyetlen kísértetek, akik nem lelték meg a másvilág kapuját, mi úgy vagyunk itt, mint akiket egy másik világból idevetettek, arra már nem emlékszünk, ezt még nem értjük. Gyertek, jöjjetek elő az árnyékból. Mindent úgy találtok, ahogyan volt.

Sostia és Kindler elindulnak Oszárszef felé, de megtorpannak

Gyertek, nincs mitől félnetek!

Sostia és Kindler zavartan néznek körül

A falak megismernek benneteket, talán a hangotok is bennük visszhangzik még.

KINDLER Hol vagyunk? Minden ugyanolyan, mégsem ismerem fel semmit.

OSZÁRSZEF Ez Valerius palotája.

SOSTIA És te ki vagy?

OSZÁRSZEF Egy ember, aki szeretné elfelejteni Valerius.

SOSTIA Ó hol van?

MARIAM Halott.

SOSTIA Halott?

OSZÁRSZEF Megmérgezték.

MARIAM Mikor megtalálták, már nem volt benne szusz.

SOSTIA Sosem volt stílusa.

KINDLER (*énekel*) Hitelt ha ad a zord halál,
hamar behajtja életünket:
a kis veréb s a sasmadár
mind érzi, mily kemény, ha büntet.

OSZÁRSZEF Mit énekel?

SOSTIA Egy dalt.

OSZÁRSZEF Van folytatása is?

SOSTIA Nincs. Ez a vége.

OSZÁRSZEF És az eleje?

SOSTIA Azt már régen elfelejtette.

OSZÁRSZEF Kár.

MARIAM Ezek ugyebár még foglyok?

OSZÁRSZEF Foglyok.

MARIAM (*Sostiához lép*) Ezt a pofikát nemrég magazinok címlapján csodálhattuk. Megrendeltük. Előfizettük. Ragyogó szépségű arc. Mintha egy kagyló félig nyitott héjában pillantottuk volna meg. No persze, biztosan sokat aludt. Meg a krémek, meg a pakolások, meg a fürdősök. Délnél előbb ez soha életében nem kelt fel. De nem, ilyen arc akkor sem létezik. Az nem lehet, hogy egy valóságos nőhöz tartozzék. És most nézz oda! A kagyló héja kinyílt, és egy gyöngy gurult ki belőle. Ott gurul! Kapd el! Vigyázz, össze ne taposd! Végre megvan. Itt áll a nő. Itt áll a testével. Itt áll az orrával. Itt áll a szájával. Itt áll a hajával. Istenem, a haja! És nem is olyan szép. Hogy mit meg nem tudnak csinálni a fényképészek! Elég egy nyamvadt lámpa! Meg egy szűrő. Jól el kell találni a fényszöveget. A többit meg ki lehet retusálni.

SOSTIA (*Oszárszefhez*) Ezt talátd magadnak?

OSZÁRSZEF Ó talált engem.

MARIAM Tudod te, kik ezek?!

OSZÁRSZEF Tudom.

MARIAM Hát akkor? Nyilvános tárgyalást és börtönbe velük!

SOSTIA Szuka!

OSZÁRSZEF Majd annak is eljön az ideje.

Kindler négykézlábra áll, kutyaként körbeszaglássza a trónt, és ugatni kezd

Ez mit csinál?

SOSTIA Nem hallod? Ugat.

OSZÁRSZEF És miért csinálja ezt?

SOSTIA Néha kutyának képzeli magát.

OSZÁRSZEF Már Valerius mellett is?

SOSTIA Akkor kezdődött.

Kindler megszaglássza Mariamot is

MARIAM Takarodj!

Mariam belerúg Kindlerbe, aki fájdalmasan felnyűszít, és lefekszik a trón elé

Te meg minek társalogsz ezzel a nővel?
OSZÁRSZEF Kezdem érteni Valerius.
SOSTIA Mit értesz?
OSZÁRSZEF Ezt a széket. Látszatra olyan, mint bármelyik széket.
Megvizsgáltam jól. Rozoga. Gyere, próbáld ki, hogy esik benne az ülés! *(Sostia vállára teríti a palástot)*
MARIAM Mit csinálsz?
OSZÁRSZEF Megmutatom neki a széket. *(Leülteti Sostiát, a lábánál ott hever Kindler)* Érzed?
SOSTIA Mit kellene éreznem?
OSZÁRSZEF A tettvágyat. A bizonytalanságot. Hogy nincs a láb alatt föld. Hogy az arcod élő maszkká változik.
SOSTIA *(felpattan. Undorodva veti le magáról a palástot)* Valerius keljfeljancsija! Még a nevetésed sem eredeti.
MARIAM És még tűri ezt?
SOSTIA Ezért hoztátok bennünket ide?
OSZÁRSZEF Álljon föl, pénzügyminiszter úr!

Kindler feláll

Feleljen, hol van Valerius aranya?

Kindler nem felel

Nem hallotta, ember! Hol van a pénz?
KINDLER *(kifordítja a zsebet)* Üres.
OSZÁRSZEF Csakhogy végre megszólalt! Erőltesse meg az emlékezetét! Az a pénz a városé.
KINDLER Volt idő, mikor biztos voltam abban, hogy Valerius sok aranyat rejteget. De mi célból tette volna? A város foglya volt. Nem a parancsnoké. Csak azt hitte. És meghalt. Nem volt semmije. És ő maga sem volt senki.
MARIAM Senki? És akkor ki voltál te? Kik voltunk mi?
KINDLER Ugyanaz, ami ti.

Sostia felnevet, alig tudja abbahagyni

MARIAM Azért mégis volt egy kis különbség. Én a gyűjtőtáborban voltam. Tudja, mi az?
KINDLER Nem. Nem tudom.
SOSTIA *(abbahagyja a nevetést)* Várj! Kössünk üzletet! Mi a terved velünk?
OSZÁRSZEF Valerius megfosztott bennünket halálától is. Sokan talán el sem hiszik, hogy nincs többé, hogy nem tér vissza, és nem kéri számon az elpártolást. Halált kell adnom a népnek, hogy legyőzzem Valerius. Másképp nem ismernek magukra.
SOSTIA Gyilkolással kezdenéd?
OSZÁRSZEF Nem. Vér nem fog tapadni a kezemhez.
SOSTIA Nem értelek.
OSZÁRSZEF Meghaltok és föltámadtok. Néhány perc műve lesz.
SOSTIA Örült vagy!
OSZÁRSZEF Nevez, aminek akarsz. Tudom, mit teszek. Őrség, elvezetni őket!

A színpad elsötétül, hangos, kellemetlen zene szól

9. jelenet

Városi tér. A tér szélén, egy emelvényen bitófa áll. A bitót sokaság veszi körül, vidám forgatag. A Szóvivő az emelvényen áll, férfialarcot visel. Oszárszef a bitó mögött egy magas széken ül

SZÓVIVŐ Csak tessék, csak tessék közelebb. Nem akárciknek épült e két bitó. Az egyik, mely itt áll tőlem balra, nemsokára Kindler pénzügyminisztert láthatjuk függeni, ki mintha nád-gubóban aludta volna végig Valerius rémtetteit, és mint a titkos alkímia mestere, szenvedéseinket arannyá változtatta, és arannyal koszorúzta ura sápadt homlokát. Csak tessék, csak tessék közelebb. A másik bitón, mely itt áll tőlem jobbra, Sostia remek gazellateste szárad el. Kár érte.

EGY FÉRFI A SOKASÁGBÓL Bizony kár!

SZÓVIVŐ Sajnálod talán? Engem inkább felvidít, hogy a legtökéletesebb test is végül úgy függ az idő henteskampóján, mint egy halálra tömött liba. Itt vagytok mindannyian?

EGY MÁSIK FÉRFI A SOKASÁGBÓL Itt vagyunk.

SZÓVIVŐ Nem hallottam a választ.

TÖBBEN EGYSZERRE Itt vagyunk!

SZÓVIVŐ Na jól van, már azt hittem, hazamentetek vacsorázni. Csakhogy azt rosszul tettétek volna. Mert ha van szemetek, hamarosan láthatjátok, miként csókolja nyakon a halál szép Sostiánkat, ki eddig Valerius ágyában hentergett. *(Szeme elé emeli a kezét ellenzőnek)* Én már látom is, hogy közelednek.

Erősödő dobpergés. Megjelenik Kindler és Sostia. Kezük megkötözve. A bakó kíséri őket. A nép kárörömmel fogadja őket. A háttérben feltűnik Mariam is

Jönnek már, és a bakó mindjárt felkíséri őket. Én sietve távozom, nehogy tévedésből az én nyakamra kerüljön a hurok.

Dobpergés mellett a bakó felkíséri a bitóhoz Sostiát és Kindlert. A nyakukba helyezi a hurkot. Pillanatnyi szünet. A sokaság teljesen elcsendesedik, Sostia és Kindler végignéz rajtuk. Oszárszef int a bakónak, hogy kiteszíthetja a kivégzendők alól a zsámolyt. A bakó kiteszíti Sostia és Kindler alól a zsámolyt. Egy hosszú pillanatig függenek a kötél, aztán mindkét kötél elszakad, és a két felakasztott test ügyetlenül lepottyan az emelvényre. Sostiának és Kindlernek kutya baja. Mindenki Oszárszefet nézi, aki feláll, és néhány pillanatnyi szünet után kacagásban tör ki. Mariam sértetten és csalódottan elsiet

MARIAM *(maga elé, sértődötten)* Vesszen a király!

OSZÁRSZEF *(nevetés közben)* Hát ilyen kötelet küldtetek ti nekem?

A sokaság szintén kacagásban tör ki. Sostia és Kindler megszegyenülten, értetlenül ott marad az emelvényen. Mariam fakóbban, öngúnnyal megismétli mondatát, amire senki nem figyel oda, majd hátul eltűnik.

Vidám zene csendül fel, a kivégzés lassan vásári jókedvű alakul. A bakó leveszi Sostia és Kindler nyakából a kötelet, és elengedi őket. Oszárszef még egy ideig kedvtelve nézi, ami a téren történik, majd feláll, lejön az emelvényről, miközben félig elsötétedik a színpad, de a zene nem csendül el

10. jelenet

A palota üres termében. Kintről behallatszik az előbbi zene. Oszárszef a nézőknek háttal állva ugyanazt a filmet nézi a vetítövászonon, amit Valerius nézett az 5. jelenetben. Belép a Fényképész. Hangos torokköszöreléssel hívja fel magára a figyelmet

OSZÁRSZEF *(kikapcsolja az adást, megfordul)* Ön kicsoda?

FÉNYKÉPÉSZ Nem ismer meg, uram?

OSZÁRSZEF Nem emlékszem, hogy találkoztunk volna.

FÉNYKÉPÉSZ Bizonyára elfelejtette. Felvételeket készítettem ön-ről. Bocsánatát kell kérnem, amiért késtem. Mostanában sokfelé volt dolgom, és az előhívással is meggyúlt a bajom.

OSZÁRSZEF Fényképet? Rólam? Sosem túrném, hogy lefényképezzenek.

FÉNYKÉPÉSZ Pedig a kép önt ábrázolja. *(Elé tartja a fényképet)*
Egészen biztos. Semmi kétség.

Közben kintről egyre hangosabban hallatszik be a vidám zene. Oszárszef mintegy védekezve hátrálni kezd

A vonásai összetéveszthetetlenek. Felség, ez ön. A fizetségért majd eljövök. Tetszése szerint állapítsa meg!

A Fényképész meghajol és távozik. Kintről vidám táncolók tódulnak a színpadra. Mariamon kívül a színdarab minden szereplője köztük van. A ellenkezésre képtelen Oszárszefet is magukkal ragadják, aki azonban láthatóan szenved

Vége